

نقد و بررسی و مناسب سازی با شرایط زمانه؛ راهکار پویایی نظریه تقریب

رئیس پژوهشگاه مطالعات تقریبی، بیان کرد: اگر بخواهیم نظریه تقریب مثل هر نظریه دیگر زنده بماند ، نیاز به نقد بررسی و مناسب سازی با شرایط هر زمان دارد ما به همین دلیل این همایش را برگزار کردیم که امیدواریم یک آغازی برای سلسله ای از همایش ها و بستری برای نظریه پردازی و بحث و بررسی و راهکارها و چالش های تقریب باشد.

به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، با آغاز هفته پژوهش همایش علمی با موضوع "جایگاه شناسی تقریب مذاهب در شرایط کنونی" با حضور جمعی از علما ، فضلا ، روحانیون و پژوهشگران در پژوهشگاه مطالعات تقریبی مجمع تقریب مذاهب اسلامی در شهر قم برگزار شد.

حجت الاسلام و المسلمین راشدی نیا رئیس پژوهشگاه مطالعات تقریبی ضمن تقدیر و تشکر از زحمات اندیشمندان و پژوهشگرانی که از زمان تاسیس پژوهشگاه مطالعاتی تقریب مجمع تقریب در راستای اعتلای آن تلاش کرده اند، اظهار کرد: تقریباً همزمان با تاسیس مجمع جهانی تقریب اسلامی نهادی با نام مرکز تحقیقات علمی برای تامین محتوای تقریبی و علمی تاسیس شد، این مرکز تحقیقات علمی با تلاش های سرور

ارجمندم جناب آقای مبلغی در سال هشتاد و با موافقت شورای عالی مجمع تقریب مذاهب اسلامی به پژوهشگاه مطالعات تقریبی تبدیل شد.

حجت الاسلام راشدی نیا، افزود: این پژوهشگاه در این سه دهه فعالیت، کارهای فاخری انجام داده است که بعضی از این ها واقعا در حوزه علمیه و چه نهادهای علمی به عنوان کتاب های اثرگذار و فاخر شناخته شده است؛ آثاری مانند "سلسله الاحادیث مشترکه" که یکی از کارهای فاخری است در حوزه احادیث مشترک بین اهل سنت و شیعه در چهار موضوع مهم از صلاه، حج، زکات و بحث های مختلف فقهی، اخلاقی، بحث های اجتماعی و عقیدتی گرد آوری شده است.

وی ادامه داد: این مجموعه بعدها در یک موسوعه ای با عنوان "السنه النبویه فی مصادر المذاهب الاسلامیه" در بیست جلد منتشر شده است، از کارهای فاخری که در اصول فقه انجام شده مجموعه ای است با نام "موسوعه اصول فقه" که یک دایره المعارف بزرگ در اصول فقه است که به صورت مقارن می باشد و اولین دایره المعارف مقارن در جهان اسلام است.

وی تصریح کرد: با بررسی هایی که در کشورهای دیگر کردیم، به این نتیجه رسیدیم که در حوزه اصول فقه به صورت مقارن فعالیتی انجام نشده است؛ هفتصد مدخل این دایره المعارف دارد و تقریباً همه ی بحث های مهم اصولی را در خود جای داده است؛ در حوزه فقه از کارهایی که در گذشته انجام شده و به عنوان یک کار فاخر می توان نام برد، کتاب "بدایة المجتهد و نهایة المقتصد" ابن رشد است که از متون درسی در جهان اسلام و بین اهل سنت است؛ این کتاب را به صورت مقارن بین چهار مذهب شافعی، مالکی، حنبلی و حنفی نوشته شده است، غیر از این چهار مذهب اهل سنت آرا فقهای امامیه، اسماعیلی و زیدیه ذیل هر عبارت ابن رشد در این کتاب اضافه شده و به عنوان یک کتاب جامع و قوی در حوزه فقه مقارن تولید شده است.

رییس پژوهشگاه مطالعات تقریبی، بیان کرد: در دوره اخیر نیز سعی کردیم همین مسیر را ادامه بدهیم، با متناسب سازی و با ورود به حوزه هایی که به نظرمان می آمد که شاید مهم باشد؛ در حوزه فکر نگاهمان به موضوعات مستحدثه و مسائل مبتلا به جامعه بود، کتابی با عنوان "حجاب" که نگاه اهل سنت و شیعه را نسبت به حجاب در دو جلد کتاب مورد بررسی قرار داده و نوشته شده است.

وی اضافه کرد: کتاب "الدره الغراء فی بیان الاحکام النساء"، "الازدواج بغير مسلم فی احکامه" کتابی که اکنون به عنوان موضوعی مبتلا به در جهان بخصوص بین مسلمانان است، "فقه الخصومیه" یا فقه حریم

خصوصی باز به صورت مقارن، "اهدای جنین" از دیدگاه فقهای شیعه و اهل سنت، "الفقه و ذوی الاحتياجات الخاصة" کتابی است به صورت مقارن مرتبط با احکام معلولین دیگر کتاب است.

حجت الاسلام رشادی نیا، عنوان کرد: یکی از موضوعاتی که در جهان اسلام مهم و مشترک میان اهل سنت و تشیع است مسئله محبت اهل بیت است؛ بحث اهل بیت صرفاً دغدغه ذهنی شیعیان نبود و نیست، اهل سنت از شیعه شاید بیشتر و شاید مشابه شیعیان نگاهی به اهل بیت و به جایگاهشان و منزلتشان دارند که از اینرو ده ها بلکه صدها کتاب توسط اهل سنت در موضوع اهل بیت نوشته شده است.

وی خاطر نشان کرد: بعضی از این متون احیا یا باز چاپ و متون با تحقیقات جدید نوشته شده است، مثل کتاب "فرائد السمطين جوينی"، "نظم و دوره السنتین"، "العطر الوردی" در موضوع امام زمان(ع)، "مناقب کتاب اهل البيت" از ابوتوفی قلم که یکی از اهل سنت معاصر اهل مصر است که کتاب خیلی قوی در حوزه اهل بیت نوشتند، کتاب "مکانه اهل بیت عند اهل سنت" که به صورت کلی بحث اهل بیت را در نگاه اهل سنت مورد بررسی قرار داده است و رابطه عترت پیامبر با صحابه را بیان کرده است.

وی ابراز داشت: در گذشته شخصیت های تقریبی مجموعه آثاری با عنوان پیشگامان وحدت منتشر شده کرده بودند، مجموعه آثار حضرت آیت الله تسخیری را که بیش از ششصد مقاله و نوشته با پراکندگی گسترده در داخل و خارج از کشور و به قبل و بعد از انقلاب میرسید، جمع اوری کردیم، تدوین و تنظیم و تصحیح گردید و در قالب یک موسوعه در دوازده جلد منتشر گردید.

رییس پژوهشگاه مطالعات تقریبی در ادامه گفت: دو اثر برای معرفی آرا و نظرات مرحوم آیت الله تسخیری؛ یک اثر برای کشورهای خارجی به زبان عربی با عنوان "رائد الفكر اسلامی و فارس التقرب" و دیگری به زبان فارسی با عنوان "زبان گویای اسلام و تشیع" منتشر گردید.

وی اذعان داشت: دیگر اقدامی که مجموعه پژوهشگاه مطالعات تقریبی انجام داده است، تولید محتوا پیرامون اندیشه تقریب است، البته در گذشته کارهایی انجام شده بود و ما در ادامه این کارها کتابی با عنوان "وحدت در منظومه فکری مقام معظم رهبری" تولید کردیم که اصولاً نگاه حضرت آقا به مقوله وحدت چیست؟ و از کجا آغاز می شود؟ و چه راهکارهایی را برای تقریب ارائه کرده اند؟ و چه چالش هایی را بیان می کند و چه راه های برون رفتی را برای این چالش ها بیان کرده اند.

وی ادامه داد: کتابی به عنوان دیدگاه ها و رویکردهای وحدت و تقریب مذاهب اسلامی منتشر گردید، در

این کتاب رویکردهای سیاسی، اجتماعی، کلامی و فقهی با محوریت تقریب از قدیم تا الان مورد بررسی قرار گرفت و گردآوری شد؛ کتابی با عنوان بررسی تاریخی امت واحده از منظر متفکران مسلمان مورد بررسی و گردآوری شد، البته بحث وحدت مبحث جدیدی نبود و تقریباً از قرون اولیه قرن چهارم و پنجم تمامی مولفانی که قلم زدند بعضاً در مورد وحدت مسلمانان و در عدم اختلاف بین مسلمانان و رسیدن به امت واحده سخن گفتند که همه این‌ها تدوین شد و در یک اثر ارائه گردید.

وی بیان کرد: کتابی با عنوان المسلمون و اشکالیه الوحده که مجموعه‌ای است از سخنرانی‌های یک متفکر مراکشی به نام محمد الکتانی، ایشان مشکلات وحدت را در جهان اسلام مورد بررسی قرار داده و که در دوازده سخنرانی است.

وی افزود: یکی از موضوعات مشترک در جهان اسلام بحث فلسطین و مقاومت است، مقام معظم رهبری، فلسطین را مسئله اول جهان اسلام مطرح کردند و حتی فرمودند اگر بخواهیم که جهان اسلام به وحدت نزدیک شود، شاخص اصلی برای اتحاد مسلمانان مسئله فلسطین است؛ در حوزه فلسطین هم کتابی به عنوان "فلسطین فی وجدان علما الاسلام" نوشته شد که در این کتاب تلاش شد تمامی فتاوایی که از روز اول که مسئله فلسطین و بحث صهیونیسم مطرح شد تقریباً از هشتاد سال قبل تاکنون، قبل از اینکه اصلاً بحث اسرائیل شکل بگیرد و روزی بود که مسلمانان می‌خواستند زمین‌هایشان را به یهودیان بفروشند و رشید رضا اولین فتوا را داده است که بیع اراضی مسلمانان به یهود حرام است و مانند این است که مسجد الاقصی را به یهود بفروشید؛ از اینجا فتوا شروع شده و در ادامه فتاوایی که بزرگان تشیع مثل حضرت آیت الله خویی، حضرت آیت الله حکیم و دیگر بزرگان در مسئله فلسطین مطرح کردند تا علمای معاصر و همچنین علما و بزرگان اهل سنت، تماماً گردآوری شده است.

حجت الاسلام راشدی نیا، خاطر نشان کرد: کتاب‌هایی با عنوان بحث فکری تطبیع و از نگاه فکری چه جایگاهی دارد و آیا در فکر ما مواردی است که می‌تواند تطبیع را حرام کند که به عنوان "طوفان الاقصی" گردآوری شده است؛ بعد از طوفان الاقصی مجموعه‌ای از شبهات در جامعه ما مطرح شد، همه این شبهات گردآوری و جواب داده شد و در یک مجموعه منتشر گردید؛ همچنین بعد از بحث طوفان الاقصی علمای جهان اسلام قیام کردند و فتوا دادند، کتابی با عنوان "مناسبت علما الاسلام لعملیه طوفان الاقصی" گردآوری شد.

وی ادامه داد: یکی از موضوعات مهم بحث تمدن اسلامی است، مقام معظم رهبری بحث وحدت و تقریب را مقدمه رسیدن به تمدن نوین اسلامی مطرح کردند، ما تلاش کردیم در حوزه تمدن اسلامی نیز ورود کنیم و

مجموعه ای از آثار را در حوزه تمدن اسلامی تهیه کنیم؛ لذا کار جدیدی را آغاز کردیم و آن بحث جریان شناسی مذهبی است می دانید ما اگر بخواهیم با دنیا و جهان اسلام تعامل کنیم، مقدمه اش این است که بتوانیم آن ها را بشناسیم، شناخت درستی از کشورهای اسلامی و جریان های مذهبی که در جهان اسلام وجود دارد مهم است؛ ما مجموعه ای را به عنوان جریان های شناخت جریان های مذهبی و اثرگذار در اسلام را آغاز کردیم، این ها دو گونه آثار هستن، یک سری ناظر به کشور هستند مثل کشورهایی چون پاکستان، افغانستان، جمهوری آذربایجان، ترکیه، سوریه، عراق و تونس و کشورهایی که پیرامون ما هستند، از نزدیک ترین کشورها شروع شده تا برسیم به دیگر کشورهایی که با ما مرتبط هستند.

وی افزود: نوع دوم این بحث های جریان شناسی ناظر به یک گروه و جریان خاص است، مثل شناخت بهره به عنوان یکی از شاخه های اسماعیلیه، شناخت نقشبندیه ترکیه، بالاخره بخش زیادی از مسلمانان ترکیه صوفی مسلک و از طریقت نقشبندیه هستند، بحث داعش و اینکه از چه فقهی پیروی می کنند و نگاهشان نسبت به مسائل اجتماع چیست؟، بحث نومعتزلیان دیگر جریان شناسی است که در حوزه جریان شناسی انجام داده شده است.

رییس پژوهشگاه مطالعات تقریبی اظهار داشت: کارهایی نیز در دست اقدام می باشد، مثل مجموعه آثار حضرت آیت الله واعظ زاده خراسانی که برگردن این مجموعه حق زیادی دارند؛ در حوزه جریان شناسی مذهبی، جریان شناسی مذهبی بحرین، اندونزی و مصر نیز در دست کار می باشد؛ کاری را به عنوان پیامدهای اختلافات مذهبی مسلمانان در تاریخ در دست کار می باشد و یکی از کارهایی که آغاز کردیم نقد کتاب قرآن مورخان است که به نظر می آید یکی از چالش های جهان اسلام خواهد بود.

وی افزود: در این میان کتاب هایی مورد تقدیر واقع شدند به مانند کتاب های موسوعه آیت الله تسخیری و فرائد السمطین؛ کتاب سال جمهوری اسلامی شدند، کتاب بهره کتاب سال حوزه انتخاب شد و کتاب حجاب در جشنواره شیخ طوسی برنده جایزه گردید و نیز کتاب الاربعینیه الحسینیه در دهمین دوره جایزه جهانی اربعین صاحب مقام شد؛ در کنار این کتب دو نشریه داریم که متکفل انتشار آرا و نظریات تقریبی است، یکی به زبان فارسی برای داخل کشورمان منتشر می شود و دیگری به زبان عربی برای جهان اسلام منتشر می شود.

وی ادامه داد: سلسله نشست هایی را در دوره اخیر برای تبیین اندیشه تقریب و معرفی مذاهب اسلامی، برای ظرفیت هایی که مذاهب اسلامی دارند، در واقع برای تبیین و برجسته سازی نکات مشترک در متون اسلامی و پاسخگویی به شبهات پیرامون تقریب برگزار گردید که سعی کردیم از بزرگان حوزه و دانشگاه با

اختلافات مذهبی که وجود داشت از شخصیت های بزرگ اهل سنت و شیعه دعوت کنیم و این نشست ها را برگزار کنیم.

وی تصریح کرد: فعالیت دیگر در حوزه فضای مجازی بود ، همانطور که می دانید بخش زیادی از اطلاعات در فضای مجازی رد و بدل می شود ، به ذهنمان آمد یکی از موضوعاتی که در فضای مجازی بدان توجه جدی نشده است هویت بخشی به مسئله تقریب و وحدت است؛ شناخت شخصیت های تقریبی همه در یک سامانه ای جمع بشود ، جریان ها و گروه های مذهبی که در دنیا فعال هستند شناخته شوند، لذا سامانه ای را به عنوان ویکی وحدت به زبان فارسی عربی انگلیسی و اردو راه اندازی کردیم که تاکنون یازده هزار و چهارصد و یازده هزار و چهارصد و نود و پنج مقاله در این سامانه نوشته شده و بارگذاری شده است.

وی در پایان تاکید کرد: همانطور که می دانید نظریه پردازی های بسیاری از دیرباز تاکنون پیرامون مسئله وحدت و تقریب بیان شده است، اگر بخواهیم نظریه تقریب مثل هر نظریه دیگر زنده بماند ، نیاز به نقد بررسی و مناسب سازی با شرایط هر زمان دارد ما به همین دلیل این همایش را برگزار کردیم که امیدواریم یک آغازی برای سلسله ای از همایش ها و بستری برای نظریه پردازی و بحث و بررسی و راهکارهای و چالش های تقریب باشد و انشااﷻ با دعوت از اندیشمندان جهان اسلام بتوانیم این بستر را فراهم کنیم که گفتگو ها صورت گیرد.